

Silhouetten van ons ander Leger.

De titel is niet van mij zelf. Voor hen, die zich herinneren dezen verzamelnaam gezien te hebben boven opstellen van den gep. luitenant-kolonel van het N. I. Leger G. Graafland in oude afleveringen van een verdwenen Nederlandsch Tijdschrift (De Militaire Gids) diene enkel, dat mij verlof gegeven werd, om van dien titel gebruik te maken. Waarom ik dien koos? Omdat mij de uitdrukking „Ons ander Leger” zoo juist scheen en zoo geschikt om er eens de aandacht op te vestigen, dat wij dit leger ook nog hebben. Wat ik mij er mede voorstel? Silhouetten te geven, eenvoudige vlakke omtrekken, van het Leger in Nederlandsch-Indië weinig pretentius en zonder de schelle belichting, die een krachtig zoeklicht zou moeten geven, zonder perspectief, een begrip trouwens, dat (hopelijk voorbijgaand) aan het origineel van het silhouet ook vreemd schijnt. Of het overbodige arbeid zal blijken? Ik wenschte het, doch ik geloof van niet. De belangstelling zit in de lucht, is kort geleden ter klassieker plaatse gezegd en hoewel ik dat stellig geloof, blijkt daarvan nog niet veel naar buiten. De tijd ligt niet zoo heel ver achter ons, dat in het „Artilleristisch Tijdschrift” Portugal als het wonderland der Motor-artillerie werd beschreven, terwijl over onze Indische Autotractie batterijen niets te lezen viel. De Februari-aflevering van den Militairen Spectator (loopende jaargang) maakt het op blz. 97 niet beter, door achter de Schwarzlose en achter de Madsen ons ander leger te vergeten. Nog kort geleden hoorde ik iemand, die zeer veel in de militaire wereld rondgekeken en gestudeerd heeft, als een bijzonderheid vermelden, dat een groote mogendheid mitrailleurs op zijspanwagens van motorrijwielen had ingevoerd, van welke opstelling ook gevraagd kon worden, terwijl het blijkbaar onbekend was, dat wij die in N. I. reeds hadden.

Wij kunnen kwalijk toegeven, dat ten deze de schuld in onze eigen terughoudendheid gelegen zou zijn. Behalve, dat in N. I. twee militaire tijdschriften (het Indisch Militair Tijdschrift en het Orgaan der Nederlandsch-Indische Officiersvereeniging (N. I. O. V.)) geregeld verschijnen, wordt sedert 1914 door de Indische Krijgskundige Vereeniging een Wetenschappelijk Jaarbericht uitgegeven. Deze uitgaven bevatten voor officieren h. t. l. niet minder belangrijke artikelen en

beschouwingen dan welk vreemdtalig tijdschrift ook, en vragen van Garnizoensbibliotheeken geen zware uitgaven.

Doch er zijn ook tal van onderwerpen, die in deze tijdschriften niet worden omlijnd en zeker niet met het doel een beeld te geven speciaal voor niet Indische Officieren. Als een poging nu, hierin verandering en verbetering te brengen moeten deze Silhouetten worden beschouwd, eene poging die beloond en bekroond kan worden door gestelde vragen en geuite wenschen omtrent bespreking van bepaalde onderwerpen 1). Ik stel mij voor in deze richting een weinig te leveren, onregelmatig, par rafales, niet streng wetenschappelijk, doch meer in feuilleton kracht.

I. DE KOLONIALE OEFENSCHOOL.

Steeds hebben eigenaardige verschilpunten het N. I. Leger onderscheiden van het Moederlandsche. Terwijl de militie reeds lang haren stempel had gedrukt op het laatste, bleef het eerste een staand leger, hechtend aan een vrijwilligers systeem, angstig naar dat oude houvast grijpend, ten deele met niet veel meer raison, dan waargenomen wordt bij den bekenden drenkeling en zijn stroohalm. Doch de practische ervaring strekte zich verder uit dan groote manoeuvres als slôtacte van een zooveel-daagschen-oefentijd. De practijk te velde, de koloniale oorlogvoering, was een oefenschool waar ernstige opdrachten gegeven werden en veel leergeld betaald werd. In hoeverre was die „werkelijkheid” werkelijk een oefenschool? Voor eene oorlogvoering tegen den B. V. is zij dat niet dan onvolledig geweest en had zij in sommige opzichten een nadeeligen invloed. Een overdreven waardeering van den guerillakrijg, van „harceleeren”, „chicaneeren”, „taquineeren” was het gevolg ervan; een onjuiste waardeering van het succes verkregen met kleine patrouilles gemengd uit Europeanen, Ambonneezen en Inlanders bracht ons de thans overleden en door niemand beweeende instelling der gemengde compagnie op Java; verplegingsbegrippen, juist voor optreden tegenover den I. V., bleken niet toe te passen tegenover den B. V. en voerden tot den strijd: „Keukenwagen of man voor man koken.”

Wel was ze een oefenschool voor zich zelve, maar kon het voor den krijg tegenover den B. V. alleen zijn voor zooverre het gelijksoortige factoren betrof. De practijk tegen den I. V. went den troep aan het ontmoeten van levensgevaar, ook al is dat gevaar meestal minder intens dan tegenover den B. V. Voor de aanvoerders is het

1) Belangstellenden kunnen hun verlangen aan de Redactie bekend maken, die alsdan den Schrijver der „Silhouetten” met de vragen en wenschen in kennis zal stellen. Red.

leven te velde een oefenschool in zelfstandigheid, vlotheid en besluitvaardigheid, ja zelfs in het beoordeelen van anderen, een karakter-school dus. Wat nu weer niet per se wil zeggen, dat ieder Indisch Officier . . . , er zijn ook daar asymptoten! Voor troep en aanvoerder beiden zijn de ontberingen en vermoeienissen bij nacht en ontij in ongunstige klimaten en zware terreinen een training geweest, velen hardend, doch vaak ook het gestel ondermijnend. Voor den eerste een oefening in het gehoorzamen, voor den tweede in het bevelen, voor beiden een tucht-oefening onder de moeilijkste omstandigheden. Een oefenschool voor zich zelve dus, doch zulks eerst na 1899, het beginjaar van de bekende van Heutz-periode, toen de verstarde stellingtactiek van de geconcentreerde linie op Atjeh met moeite in een bewegingsoorlog omgezet werd en toen daarna met steeds toenemende veerkracht in alle deelen van den Archipel werkelijk offensief werd opgetreden.

Het geeft echter als tegenstelling wel een eigenaardigen kijk op de invloeden, die zich in een vredesleger doen gelden, als men in een voor het (om het zoo eens te noemen) half vredes-, half oorlogsleger op Java bestemde infanterieorder van 1903 leest, dat het den Chef van het Wapen gebleken is, „dat sommige korpscommandanten er nog niet toe kunnen overgaan hun ondergeschikte compagniescommandanten die mate van zelfstandigheid te laten, welke deze moeten bezitten ten einde op hun beurt hun luitenants en onder-officieren naar den eisch tot zelfstandige aanvoerders te vormen”.

Geen oefenschool echter voor de hoogere leiding tegen den B. V. De enkele malen, dat tegen den I. V., met grootere afdeelingen, (eenige bataljons met hulpwapens) werd opgetreden, leveren de gronden voor deze meening. Men behoeft daarvoor in de oudere bijlagen van het I. M. T. slechts de bevelen naar „vorm en inhoud” te bezien, om te ontdekken, dat men daar niet al te zwaar over tobdde. Het weder inschepen bij de laatste Boni-expeditie (1905) van de reeds-gelande troepen bij Patirol, op grond, dat er geen water zou zijn, wat reeds uit vorige expedities bekend was, viel op sarcastische wijze voor, in dezelfde week, waarin aan de K. M. A., bij het officiersexamen de puntjes gevraagd werden, waaraan een landingspunt wel heeft te voldoen. En het was of zeker iemand er mede speelde, dat bij de, onder politieke invloeden slechts half tot het doel geleid hebbende Bali-expeditie van 1906 1) het Bataljon van hetzelfde nummer als bij een vroegere expeditie op dat eiland (n.l. 't elfde) het verband verloor.

1) Het is bekend, dat, niet lang daarna, een hernieuwd optreden, troepen-zendingen van Java naar Bali noodig maakte.

Zeker geen oefenschool voor B. V. manoeuvres, zooals die, naarmate het optreden tegen den I. V. meer en meer op den achtergrond kon geraken, na een moeilijke kentering aan de orde kwamen. De tijden, dat er geen keukenwagens waren, dat men voor legering en verpleging van grootere (groot, als relatief begrip) verbanden de noodige ervaring miste, dat het leiden van marschen van gemengde afdeelingen nog geleerd moest worden, dat men trachtte den man na zware veldslagen zelf te doen koken op een vuurtje van onderweg gesprokkeld brandhout, liggen gelukkig ver genoeg achter ons om het leed dier beproevingen te vergeten en we zijn thans wel zóó ver, dat ik ten minste voor mijn persoon aan de groote manoeuvres der laatste jaren kan terugdenken als het prettigste, zij het ook het zwaarste, gedeelte van het oefenjaar.

Over dat oefenjaar een volgende maal.